

FINNSAM information

Nr 1
2021

Medlemstidning för FINNSAM - Finnbygder i samverkan

ISSN 2000-9399

Om FINNSAM-information

Syfte med medlemsbladet

FINNSAM information är ett medlemsblad som ges ut fyra gånger per år till medlemmar i föreningen FINNSAM - Finnbygder i samverkan. Syftet med medlemsbladet är att ge medlemmarna möjlighet att ta del av aktuella rapporter, protokoll, nyheter och konferensinbjudningar.

Ansvarig utgivare

Maud Wedin, Falun, Ordförande i FINNSAM

Medlemstidningen ISSN är 2000-9399

FINNSAM:s organisationsnummer är 802429-6108.

Redaktion

Anita Österman
Timbonäs 140
SE-686 98 Gräsmark
Telefon +46 70 604 65 57
anita_osterman@hotmail.com

Hans Bergström
Övre Stortorget, Långvak
SE-671 92 Arvika
Telefon +46 70 292 22 25
hans.bergstrom@textra.se

Om redaktörens uppdrag

Redaktörens uppdrag är att sammanställa material från föreningsmedlemmarna. Nästa FINNSAM-information kommer ut i juli månad. Vill du ha med något i nästa nummer så är manusstopp den 15 juni.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 100 NOK/SEK för enskild person och 300 NOK/SEK för institution/organisation.

Betala din medlemsavgift senast 31 januari.

Om avgiften inte är betald senast 30 juni, stryks du ur medlemsregistret.

Glöm inte bort att ange din e-postadress.

Sverige

Plusgironummer 646 27 77-1

Norge

Bankkontonummer: 1830.33.22104, Grue Sparbank.

FINNSAM- information nr 1, 2021

Innehåll

Om FINNSAM-information	2
Medlemsavgift	2
Några ord från redaktörerna	2
Om FINNSAM	3
FINNSAM:s styrelse 2019/2021	3
Världsarv på Finnskogen, kan det vara något?	4
Guidad cykeltur på Bollnäs Finnskog	6
In memoriam:	
Ingemar Gustavsson 1926-2020	7
Julslakt på Malungs finnmark	8
Lev skogsfinskt vid Locksjön	9
Osämja på Flens finntorp julen 1665	10
Skogsguidekurs på Klarälvdalens folkhögskola	11
Inställd konferens i Filipstad	12
Uppskjutet seminarium i Kolmården	13
Välkommen till FINNSAM:s vinterkonferens i Fagerudd	14

Några ord från redaktörerna

Alldeles nyss satt vi i ett digitalt möte med övriga deltagare i Skogsguidekursen. (Mer om den längre ner i tidningen). Mötet inleddes med en redovisning av vilka vårtecken vi noterat och det var fascinerande att få bekräftat hur avlångt Värmland är. I söder, Karlstadområdet, blommar snödroppar och krokus och i norr är det fortfarande 3 dm snö och allt som tyder på vår är takdropp och rassel från stuprännorna.

Visst finns det hopp om ljusare tider! Så dock knappast för årets konferensverksamhet inom Finnsam. Tyvärr törs vi inte, får inte och kan inte, arrangera konferenser som ska vara öppna, inte bara för svenskar, utan också för deltagare från andra länder. Vi vet inte hur länge gränserna kommer att vara stängda, eller hur länge restriktionerna om maxantal deltagare i sammankomster kommer att kvarstå.

Följaktligen är årets första nummer av tidningen tämligen tunt. Så en vädjan till alla er som sitter isolerade; dyk ner i era byrålådor (eller datorer) och hitta material så att vi kan fylla nästa nummer av FINNSAM-info. Ett varmt tack till de som bidragit med material till det här numret; Tor Eriksson, Eva Jernqvist, Maths Östberg och Margaretha Hedblom

Anita o Hans

Om FINNSAM

FINNSAM bildades 1992 för att underlätta samarbete, forskning mm kring finnskogsaktiviteter. Nätverket är öppet för alla som är intresserade av skogsfinnarnas kultur och historia.

FINNSAM arrangerar årligen en vår- och en höstkonferens där finnskogsområden är värdar. FINNSAM-medlemmarna får därigenom lära känna olika finnskogsområden i Sverige eller Norge. Vanligen arrangeras årligen även en vinterkonferens med arkiv- eller ämnestema. Regelbundet skickas medlemsbladet FINNSAM-info med aktuella rapporter, protokoll och nyheter.

FINNSAM håller också i olika projekt innefattande litteratur, byggnader, släktnamn, släktforskning, informationsfilm, bibliografi och mycket annat. Mer information om FINNSAM hittar du på www.finnsam.org.

FINNSAM:s styrelse 2019/2021

Ordförande

Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN
telefon: 070-692 28 64,
e-post: maud@finnbygden.se

Vice Ordförande

Jan-Erik Björk, Sjögrässtigen 4
531 73 KÄLLBY, telefon: 072-320 01 80
e-post: janne.bjork1@telia.com

Kassör

Anette Norberg, Västra Vargträsk 13, SE-921 92
LYCKSELE, telefon: 076-763 20 15
e-post: anette@vargtrask.one
Anette är även ansvarig för medlemsregistret.

Sekreterare

Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, SE-703 55
ÖREBRO, telefon: 019-14 05 08, 070-823 44 25,
e-post: hummelgruvan1970@gmail.com

Ångermanland-Södra Lappland

Ordinarie: Maarit Kalela Brundin, Innertavle 381,
SE-905 96 UMEÅ, telefon: 070-527 92 73
e-post: maaritkalelabrundin@gmail.com
Suppleant: Tord Eriksson, STOCKHOLM
e-post: tord@kth.se

Mellannorrland

Ordinarie: Maud Wedin, adress se ovan
Suppleant Linda Blied, ÅBY
e-post: linda.blied@gmail.com

Gävle-Dala/Orsa

Ordinarie: Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-822
40 ALFTA, telefon: 070-566 01 68
e-post: info@finnskogsmuseet.se
Suppleant: Eva Jernqvist, DELSBO
e-post: eva.jernqvist@gmail.com

Bergslagen

Ordinarie: Tor Eriksson, adress se ovan
Suppleant Kenneth Norrgrann, VÄSTERÅS
e-post: zinda@hotmail.se

Närke-Tiveden

Ordinarie: Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94
FINNERÖDJA, telefon: 070.231 77 15
e-post: lena.gribing@gmail.com
Suppleant: Yvonne Johansson, LAXÅ
yvonne_johans51@hotmail.com

Värmland

Ordinarie: Anita Österman, Timbonäs 140,
SE-686 98 GRÄSMARK, telefon: 070-604 65 57
e-post: anita_osterman@hotmail.com
Suppleant Niclas Persson Tenhuinen, TORSBY
e-post: klemmetan@telia.com

Norge södra Finnskogen

Ordinarie: Birger Nesholen, Gjeterudsvegen 76,
NO-2260 KIRKENÆR, telefon: +47-900 29 447
e-post: birger@skogfinnskogsmuseum.no
Suppleant Jan Myhrvold, GJERDRUM
e-post: jan@fennia.nu

Norge norra Finnskogen

Ordinarie: Asgeir Lindberget, V. Strætåsvegen 241,
NO-2435 BRASKEREIDFOSS
telefon: +47-977 00 670
e-post: asgeir.l@gmail.com
Suppleant: Vakant

Världsarv på Finnskogen, kan det vara något?

Känslan av en sammetslen vägg, som den här i rökstugan i Juhola, förenar då med nu. Det tar många år av skurborste och sand för att få fram den här ytan. När väggen var ljus och ren igen kunde man sätta sig och pusta och beundra resultatet. Juhola är en av gårdarna vi gärna vill ha med i världsarvet. Andra på önskelistan är Ritämäki, Kvarntorp och Abborrtjärnsberg också de i Torsby kommun.

Efter några års jobb med projektet Finnskogen- vägen till världsarv vet i alla fall jag vad jag tycker. Här finns allting man kan önska sig av ett världsarv idag, ett arv som är viktigt, relevant, aktuellt just för oss som lever nu, och kanske för de som ska komma.

Hur smakar Finnskogen? Inte en sommar utan motti med fläsk, det är en välkänd sanning. Men det finns så mycket mer man kan göra med dessa råvaror. Ett blivande världsarv behöver en gedigen besöksnäring. Låt oss inspireras av den skogsfinnska matkulturen och skapa nytt från gammalt.

En känsla av nutida skogsfinnskt liv får man hemma hos Cecilia Berntsson i Gunnarsbyn. Hon har timrat sig ett hus och lever med solpaneler och eget vatten men använder lastbilen när hon kör sina arbetshästar till det skonsamma skogsbruk hon erbjuder. Vi möter henne i dokumentären Finnskogen- en film om människor och platser i norra Värmland.

Vad ska man ha kulturen och kulturarvet till om inte för att kunna prata om de stora frågorna? Hur ska man leva för att leva bra? Hur är vi mot varandra? Hur ska vi klara oss när det blåser kallt eller varmt, regnar för mycket eller för lite och priset på virke inte går upp i förhållande till levnadsomkostnaderna? När pandemier kommer och går och lämnar spår i sättet att leva, resa, jobba.

Den präktiga svedjervan som växte i Kindsjön sommaren 2020. Det finns plats för fler!

Ju mer jag lär känna trakten, historien och människorna, desto mer ser jag hur detta angelägna kulturarv skulle kunna berika den samling världsarv som redan finns, med svår slagsida åt slott i Europa.

Dokumentärfilmaren Erik Pauser och rökungmakaren Jo Husmo väntar på att elden ska ta sig i rökbastun på Kvarntorp. Under två år följde Erik årstider och händelser på Finnskogen. Resultatet finns att se genom Värmlands museum webbplats. Där söker man på Finnskogen-en film om människor och platser i norra Värmland. Den finns även textad till engelska.

Men det gäller att få kulturdepartementet först och därefter UNESCO att dela den insikten och dit är det ännu lång byråkratisk väg. Men under tiden arbetar vi med att Finnskogen ska hålla världsarvsklass. Det gäller den antikvariska kvalitén, inga nya konstiga material i husen tack! och kvalitén på hur vi tar emot besökare. Glädjande är att Klarälvdalens folkhögskola nu är igång med finnskogsguideutbildningen och att det var så många sökande.

Under året har vi gjort klart dokumentärfilmen om Finnskogen, producerat, hängt upp och plockat ner en fin fotoutställning om Finnskogen på ett coronastängt Värmlands Museum, och nu skickat den till skogligt museum i Elverum där den visas under våren. I maj kommer den till Lekvattnet och Finnskogscentret. Den fina fristående katalogen till utställningen kan man ta del av nu, den ligger på nätet (finnskogen.se). Tillsammans får vi försöka göra den skogsfinska kulturen och dess kulturella avtryck kända och ja, oemotståndliga!

Vitsen med en världsarvsförklaring är inte att få en massa besökare, fler blir det men när jag besöker vänner på södra Öland behöver jag inte trängas. Vitsen är att här finns en kunskap, en kultur, en historia som är viktig att kunna berätta om, visa upp och vårda för den betyder något för fler än de med skogsfinskt dna. Här finns en historia som kan inspirera till att prata om hur man vill leva, hur man kan leva, hur man kan skapa sig en tillvaro i en tuff miljö med hjälp av kunskap och uthållighet.

Lite av den uthålligheten lånar vi även till projektet, vi vet att det tar tid men att det är värt det.

Birgitta Elfström

Guidad cykeltur på Bollnäs Finnskog

Vi besöker några kulturhistoriskt intressanta platser där du guidas med historia och spännande berättelser samtidigt som du får uppleva den vilda och underbara naturen till cykel och fots. Vi stannar till i Fansen och ser lämningar från en finnbosättning från 1607. Pankfors, sågverksbyn som försvann, med lämningar från verksamhetens glansdagar i mitten av 1800-talet. Vi avslutar i Locksjön, en finnbosättning vid mitten av 1600-talet där man nyuppfört en rökstuga som ni kan elda och övernatta i om ni önskar.

Turen kan läggas upp efter era önskemål. Cykelturen enligt ovan är ca 15 km enkel väg. Den går längs skogsbilvägar och startar i Rimsbo. Till Pankfors vandrar vi ca 1,5 km t.o.r. Turen kan paketeras med lunch, fika och middag och egen övernattnings i rökstugan.

Info om arrangemanget

Arrangemangets namn: Guidad cykeltur till kulturhistoriska platser på Bollnäs Finnskog

Arrangör: Finnskogsriket och Ingrid Larsson

Säsong: juni – september

Reslängd: (ca 3,5 mil i bil från Bollnäs,) 1,5-3 mil på egen cykel efter skogsbilvägar, ca 5 timmar cykel och guidning. Möjlighet till egen övernattnings i rökstugan

Deltagare: Max 10 st

Pris: 400-700 kr / person

Ingår i priset: guidning under dagen, möjligt att paketera med lunch, fika middag och övernattnings

Övrigt: Deltagarna använder egen cykel för skogsbilväg och hjälm. Vi anpassar tempo efter gruppen.

Komma hit: Från Bollnäs kör mot Annefors via Finnfara. I Annefors, sväng vänster, söderut och kör till Rimsbo där guide möter upp

Bokning och kontakt: mail med ditt telefonnummer till, inglar@live.se så tar jag kontakt med dig

Hemsida: www.finnskogsriket.com

olika FINNSAM-arrangemang. Han var också under en tid suppleant i FINNSAMs ledningsgrupp.

Ingemar var en kulturbärare över generationerna. För många blev han en dörröppnare till finnmarkens kultur och liv genom tiderna. En plats som särskilt fångade hans intresse var den högt belägna och ensliga bosättningen Finnberget där de planterade pyramidgranarna på begravningsplatsen bär hans signum.

Intresset för den stora mängden skogsfinska platsnamn på Orsa finnmark resulterade i 100 vägs skyltar med finska namn. Och som den vandringsman han var, såg han till att bevara och vårda de gamla prästvägarna som användes vid prästerskapets husförhållsresor på finnmarken.

Långt före digitaliseringen bidrog Ingemar genom sina sammanställningar av uppgifterna ur kyrkböckerna för Orsa finnmark by för by tillsammans med artiklar och berättelser till att göra materialet tillgängligt för den intresserade. Den uppsättning pärmar som finns i Finnmarkssamlingen i Los bibliotek fyller alltfjänt sin funktion som hjälpmedel för forskaren.

Ingemar saknas oss, men tacksamheten över vad han gav oss är stor. Författaren Ingrid Sjöstrand skriver i en dikt:

På stigar
går man aldrig
riktigt ensam
Fötterna har sällskap med
alla steg som
stigit
stigen fram

FINNSAMs styrelse genom Eva Jernqvist

In memoriam:

Ingemar Gustavsson 1926-2020

En av finnmarkens vandringsmän och berättare har lämnat oss. Ingemar Gustavsson, Orsa, avled den 16 december i en ålder av nära 95 år.

Ingemar var född i värmländska Visnum. Han kom som 20-åring till Orsa där finnmarken blev hans hem och hans arbetsplats. Största delen av sin yrkesverksamma tid, 36 år, var han skogvaktare på Orsa besparingskog.

Ingemar var väl förtrogen med finnmarken, dess människor och dess historia. Generöst delade han med sig av sina kunskaper och insikter i olika sammanhang och han uppskattade gemenskapen när finnmarksvänner möttes. Vi hade bland annat förmånen att få höra honom berätta i samband med

Julslakt på Malungs finnmark

Kerstin Engström föddes år 1869 i Lisskogsåsen på Malungs Finnmark. Redan som ung flicka var hon road av att skriva. ”Jag blev glad varje gång vi fick ta fram skrivböckerna i skolan”, berättade hon. En ny värld, inte minst bokligt sett, öppnade sig, när hon kom till Malungs prästgård. I byn Grimsåker fann hon sin livskamrat och där kom hon att leva till sin död i slutet av 1940-talet.

Efter att ha vunnit en skrivartävling, blev hon tillfrågad av Nordiska museet om hon ville besvara några frågelistor och det ville hon gärna. Under sjutton år från början av 1930-talet sände hon in långa prydligt handskrivna listor. De flesta handlade om livet i Malung förr i tiden och hon var noga med att namnge sina sagesmän, som alla var födda på 1800-talet och övriga källor. Här kan man läsa om sådd och skörd, bak och matlagning, marknader, västgötaknallar, frierier, klädedräkt, slöjd och hantverk för att nämna några ämnen.

Så här berättade hon om grisslakten i sin barn- och ungdom

(ett sammandrag av en längre uppteckning).

Oktober var den vanligaste slakttiden när det gällde ”småkräk” och kor. Till helgomässa, dagens Allhelgonahelg, skulle den vara avklarad. Man hade inte råd att ha slaktdjuren längre för fodrets skull. Vissa år var det svårt att behålla ens livdjuren till våren, då de i bästa fall kunde släppas ut på friskt bete.

Grisarna däremot, vanligtvis halvårsgamla, slaktades mestadels kring Luciadagen. S.k. ”fargaltar” (avelsgaltar) kunde man slakta närhelst man behövde fläsk, om man hade råd därtill förstås. Det var inte självklart i den tidens Dalarna. Åren 1867-69 stod nöden för dörren i många hem och tiggarevandringar förekom. När inte ens havren, det vanligaste sädeslaget, gav tillräcklig skörd, fick många familjer det svårt.

Tidigt på morgonen kom slaktgumman. Hon hade ett visst respektfullt anseende i byn och kom med speciella slaktknivar, nyslipade och brynta mot en läderrem för att bli riktigt vassa. Någon trolldom i samband med slakten kände Kerstin inte till men meddelade att gummorna brukade spotta på knivarna innan de satte igång. För att barnen i gården skulle hålla sig undan och inte se hur slakten gick till, skickade man dem till granngårdarna för att låna ”rumpdraget” eller något annat nödvändigt redskap. I mörkret kunde de höra hur grisar i andra gårdar

skriade. Det var en kuslig stämning. När de kom hem igen, ibland med en vedklabbe inslagen i ett tidningsspapper, eller tomhänta, var grisen redan död och det ångade om kroppen, där den låg på en slaktbänk. Intill stod någon och rörde blod, som skulle användas till palt. Det var bara det sista blodet, det mörka hjärtblodet, som inte användes till föda. Man brukade säga att det bara var skriket, som inte togs tillvara. Inälvor till hackmat, tarmar till korvskinn, huvud och fötter till sylta. Körtlar och könsdelar lämnades kvar. Av urinblåsan kunde man göra små askar, som var uppskattade gåvor, och gallan blandades med brännvin och blev salva för frostsår. Om borsten var grov, sattes den fast på becktråd och användes vid sömnad

Slakten ägde rum ute på gården så att övriga djur inte skulle se vad som hände. Karlarna hade burit fram en slaktbänk och hjälpte till att lyfta upp grisen på den. Var det för kallt ute, tog man skyndsamt in den döda grisen i stugan och fortsatte slaktproceduren där. Man först skulle man sätta ett ”trynträ” runt grisens tryne, vrida om så att den varken kunde bitas eller skrika och så stack gumman den i halsen. Ingen bedövning användes – var det en spädgris eller killing kunde man slå den i huvudet först för att göra den litet omtöcknad. Därefter skulle grisen ”skällas”, avhåras, vilket skedde med hjälp av hett vatten och en kniv, som man skrapade av håren med. I senare tid användes harts för att borsten skulle lossna lättare. Tidigare flåddes grisarna ofta och huden bereddes och man sydde ett slags ryggsäckar av den.

På Finnmarken läste man en ramsa som löd:

”Slaktbänken ska in

Å trynträdet på

Grisen ska dö

Å håran ska tå”

Ramsan kom som så mycket annat från Värmland berättade Kerstin Engström, som var mycket stolt över den Arthur Hazeliusplakett hon tilldelades av Nordiska museets styrelse för sina insatser.

Margaretha Hedblom

Lev skogsfinskt vid Locksjön

FÖRENINGEN
FINNSKOGSRIKET

Locksjön är en pärla på Finnskogen, ett finnboställe redan på 1650-talet. Upplev natur och kultur på nära håll bortom el och uppkoppling. Här kan man bo och elda i rökstugan, laga mat över öppen eld, fiska, leta skatter i orörd skog, slöjda, tillverka kol i minimila m.m. Aktiviteter som passar både vuxna och barn.

Arrangemang: Lev skogsfinskt vid Locksjön.

Arrangör: Finnskogsriket och Mia Bucht

Säsong: sommar och höst

Reslängd: 3,5 mil med bil från Bollnäs

Deltagare: Alla åldrar, max 12 st

Pris: Vuxen 700 kr Barn, upp till 12 år, 400 kr

Ingår i priset: Guide under dagen (5 tim), lunch eller middag, material

Tillköp: För övernattning i rökstugan tillkommer 500 kr/grupp

Övrigt: Läs mer om Locksjön på Finnskogsriket.com

Kontakt: mia.bucht@telia.com

Hemsida: www.finnskogsriket.com

Osämja på Flens finntorp julen 1665

År 1666 i januari hölls laga ting i Floda länsmansgård i Björbo under närvaro av bl.a. "Cronones befalningsman" Niels Andersson Milander, flere gode män samt en nämnd bestående av sex hederliga och trovärdiga flo'karlar.

Huvudmålet vid tinget rörde ett slagsmål mellan en ung finne, Erich Thomasson på Flens finntorp, beläget på Floda sockens skogsallmanning, och hans styvfar, den åldrige och blinde Jöran Thomasson. Den senare hade givit sig till "sytning" hos sin styvson för att få vård intill döddagar. Innan vi fick en ordnad social- och åldringsvård, var det vanligt att en gammal ensamstående man eller kvinna förskrev sin egendom till någon för att få husrum, vedbrand och skötsel till livets slut. Dessa "sytningsbevis" eller dito testamenten skrevs vanligen in i domböckerna och genom dessa undanröjdes i flera fall arvstvister efter någons död.

Jöran Thomasson och hans styvson hade två dagar före julaftonen året innan satt sig ner för att provsmaka julbrännvinet. Därvid hade de råkat i "ordkastning" berättar skrivaren. Jöran var en hård man, som ofta gav sin styvsöns hustru bannor. Naturligtvis kunde ett sådant uppförande inte få fortsätta opåtalat i all synnerhet "som hon honom likväl syter och sköter".

Erich berättar inför rätten att han fattat humör och å sin hustrus vägnar sagt "Sitt och drick, Gubbe, på stan (på stående fot) får du örrfjlar!"

När brännvinsruset började verka, utbröt ett ordentligt slagsmål. De båda männen fattade varandra i håret – det var Jöran som började att "hårdragas" tillsammans med munpustande och ansichtsrifvande, så att de sågo ganska illa uth, då de kommo till kyrkian om Juledagen".

Naturligtvis väckte de sönderrivna karlarna uppseende vid julottan i Floda kyrka och länsmannen Nils Larsson i Björbo kände sig föranlåten att reda ut hela historien. Jöran skyllde på sin styvson men närvarande nämndemän kunde intyga att båda två var ganska illa därnå. Pastorn själv, herr Johan Zacharias, kunde berätta att på julaftonen hade den gamle låtit sig föras uti en slåde till prästgården, där hans dotter tjänade som piga, för att beklaga sin situation. Han hade sett för bedrövlig ut, det var då sant! Mannens huvud var så av hugg illa hanterat att ena halvan såg ut som "ett skaahllöst egg", en nog så talande liknelse.

Nu var det sockenmännens tur att höras om vad man visste om de båda männen sammanlevnad på

finntorpet. Kanske kunde bråket bero på någon tvist om arvshandlingar? Eller hade Erich kanske gett sig på sin styvfar i ett anfall av sinnessvaghet. I så fall kunde Jöran mycket väl vara orsaken till alltsammans. Man visste nämligen att berätta att han hade varit en hård och fordrande husbonde, som behandlat sina styvbarn strängeligen.

En gång skulle Erich och hans bror gräva upp ett åkerland och när det inte gick fort nog, slog han Erich i huvudet med en järnstör, något som resulterade i framtids men i form av huvudsvaghet.

Hur skulle nu rätten döma? Jöran Thomasson hade i sitt eländiga änklingestånd ingen möjlighet att klara sig själv. Hans andre styvson, Jacob, hade två veckor före detta olycksaliga slagsmål, hastigt omkommit genom drunkning på en sjö. Han var då alldeles nygift och hans död ledde dessutom till tvist om morgongåva och brudklänning för hans unga änka. Ja, Jöran Thomasson hade ingen annan "manshielp" att förlita sig på än den Erich kunde ge honom. Men det var ett svårt brott den senare hade gjort sig skyldig till och han dömdes därför av tingsrätten "att plichta lifwet, efter Guds lag, som så lyder: 'Den som sin fader eller moder slår, han skall döden döo'". Så hade stadgats i Andra Mosebok 22:15.

Om Erich blev avrättad förtäljer inte dombokens skrivare – rätten hänsköt denna sak "uthi underdåninghet uthi den Högloflige Konglige Hofrätts vidare omdömande och nådiga resolution". Det är föga troligt att hovrätten mildrade domen för honom – vi vet också att Erich Thomassons hustru några år därefter såsom änka gifter om sig och med det giftermålet inleds en ny tvisteperiod om ägor och skogskiftet, som en gång tillhört finnen Erik på Flens finntorp.

(Ur Dalabygden 19/12 1980)

Margaretha Hedblom

Skogsguidekurs på Klarälvdalens folkhögskola

- Är vi inte för gamla för det här?

- Jo, men det låter allt bra roligt!

- Men detta är ju något ungdomar skulle vara med på i första hand.

- Jo, men det låter allt bra roligt. Vi kan väl anmäla oss, och säga att om det blir många anmälningar så avstår vi våra eventuella platser till några ungdomar som annars inte skulle komma in.

Sagt och gjort. Vi anmälde oss med förbehållet att det var viktigare att yngre människor kom med istället för två äldre kronvrak. Vi ville ju så gärna att kursen skulle bli av! Och det lät ju så roligt.....

Vi blev antagna. Och i skrivande stund har de tre första veckorna av kursen Skogsguide klarats av. Kursen är en del i "projekt Skogsliv" som arrangeras av Klarälvdalens folkhögskola i samverkan med Värmlands museum, Finnskogscentrum, Studiefrämjandet, Karlstads Universitet och Sunne kommun. Projektet är en del i arbetet med att göra Finnskogen till ett världsarv.

Första veckan var det "närträff" på folkhögskolan i Stöllet. Praktisk information och föreläsningar varvades med filmvisningar, diskussioner, tipspromenad och kaffekokning utomhus. Allt corona-säkrat med ordentliga avstånd och handsprit utställt överallt. En av filmerna vi tittade på var den första av Finnsams informationsfilmer, "Det skogsfinska kulturarvet" vilken är en förträfflig introduktion för dem som vill lära sig mer om "var, när, hur och varför" när det gäller den skogsfinska migrationen.

Andra veckan inleddes med studiebesök hos två företag i Lekvattnet, Finnskogens ostaffär och Skogsängens gård, vilka visade att det går att överleva som liten entreprenör i Finnskogen. Allt som krävs är en massa energi och "jäklar anamma". Ett överflöd av energi demonstrerades förresten under en föreläsning av Lars Nordström, småbrukare ifrån Kindsjön redan första veckan. Birgitta Elfström har problematiserat kulturarvsbegreppet och pratat om "vägen till världsarv". Suzanne Palmqvist informerade om Finnskogens Natur och Kulturpark och vikten av nätverkande. Monika Björklund har pratat om finnskogens byggnader och Hans Olsson om fornminnen och arkeologi.

Och Niitaho-Jussi och Jussi-Kajsa har för första gången blivit digitala. (Även om Christer Nilsson och Inga-Greta Lindblom kanske har större erfarenhet)

Vår inspirerande kursledare Ingela Källén har lagt upp ett väldigt ambitiöst program för kursen. Vi ska studera framförallt kvinnornas roll i historien. Särskilt de kvinnor som döljer sig bakom C A Gottlunds uteslutningar och chiffer i slutet av dagboken. Svedjebränning, boskapsskötsel, hantverk och matkultur ingår också i kursplanen. Vi ska lära oss bli kunniga guider både under vandringar och på finngårdarna och därför ska vi också studera växter och läkeörter, magi och folktro, skrock och skrönor och berättandets konst. I slutet av kursen ligger fokus på värdskap, nätverkande och dokumentation i text och bild.

I kursen ingår också fyra veckors praktik så i juni ska Hans och jag vara säterkullor i två veckor. Jag kan knappt vänta!

Anita

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling; Europa investerar i landsbygdsområden

Dalkarlssjöhyttan

Two finnehyttor in Filipstads bergslag. Foto: Tor Eriksson

Bosjöhyttan

***Tyvärr tvingas vi återigen ställa in
FINNSAM:s vårkonferens i Filipstads bergslag
fredagen 28 – söndagen 30 maj 2021
p.g.a. Corona-pandemin!***

Vi beklagar att detta år har börjat lika illa som större delen av förra året. FINNSAM har ju sedan starten 1992 anordnat 2-3 konferenser per år, men nu har vi inte haft någon konferens sedan vinterkonferensen förra året i Stockholm. Konferensen i Filipstads bergslag kommer likväl att genomföras vid ett senare tillfälle.

På gården Arvidstorp i Skedevi socken finns en gammal loftbod kvar. Foto: Tor Eriksson.

***Tyvärr tvingas vi skjuta upp
FINNSAM:s seminarium i Kolmården
lördagen 12 – söndagen 13 juni 2021
p.g.a. Corona-pandemin!***

*FINNSAM:s andra seminarium inom projekt Kolmården var tänkt som ett planeringsmöte för att lägga upp arbetet med forskningen om tidiga finn-
bosättningar i området. Vi skulle ha varit förlagda på Finspångs Golfklubbs
anläggning vid Viberga gård. Nu förbereds istället en samling på Regnagården
lördagen 18 – söndagen 19 september 2021.*

Välkommen till FINNSAM:s vinterkonferens i Fagerudd 3-5 mars 2023!

Tema *Agrarhistoria – med skogsfinnen i fokus*

Svedjerågen står kvar på sina krakar på svedjan vid Linnés Hammarby i augusti 2020. Foto: Tor Eriksson.

Fredagen 3 mars samlas vi på Fagerudd Konferens, vilket ligger 5 kilometer söder om Enköping. År 1911 öppnade konditorn i Enköping, K H Lundevall sommarpensionatet Fagerudd. I mitten av 1980-talet blev det en konferensanläggning. Anläggningen ligger vackert långt in i en vik av Mälaren. Det är första gången som FINNSAM träffas utanför Enköping, Sveriges närmaste stad. Inom en tolv mils radie finns hela trettioåtta städer.

Konferensen anordnas i samarbete med två avdelningar på SLU, Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala; Avdelningen för agrarhistoria och Centrum för biologisk mångfald. Genom ett aktuellt forskningsprojekt vid CBM får vi veta mer om vilka möjligheter som finns för gamla spannmålssorter, som svedjeråg i en framtida mer ekologisk odling. Några

andra föredrag beskriver svedjebruket, kunskap ges om såväl kaskisvedjor eller lövskogssvedjor, som huuhtasvedjor eller granskogssvedjor. Även svedjebruk på norskt vis kommer att belysas.

Vid avdelningen för agrarhistoria ligger tonvikten på människorna i agrarsamhället. Detta passar oss väldigt bra när söndagen ägnas åt skogsfinnarnas olika slag av näringar. Kännedom får vi även om trakten bland annat genom en kortare utfärd med buss till några platser med finsk anknytning.

Preliminärt program finns, slutgiltigt presenteras i FINNSAM-information senare.

Tor Eriksson

Utkast till program

Fredagen 4 mars

- 16.00 Registrering med inkvartering på Fagerudd Konferens utanför Enköping.
- 17.00 Representant för Enköpings kommuns finska förvaltningsområde inviger konferensen.
- 17.20 *Maud Wedin* presenterar skogsfinnarna i Skandinavien och FINNSAM:s verksamhet.
- 18.00 Middagen serveras i matsalen.
- 19.00 *Karin Gerhardt* presenterar projektet ”Historiska sädesslag i framtidens mat”. Här är vi kanske särskilt intresserade av vilken betydelse svedjerågen kan få.

- 19.40 Matti Wiking Leino beskriver råg, det mest oförståeliga sädeslaget.
20.20 En kort bensträckare.
20.30 Vi samlas åter i konferenslokalen, där vi bjuds på matbröd bakat av svedjeråg.
Brödet ingår i det trevliga samkväm som avslutar dagen.

Lördagen 5 mars

- 07.30 Tid för frukost.
08.30 Gunnar Larsson lär oss mer om finnskogen kring Enköping. Så får vi höra mer om hans inventering av finska boplatser under 1600-talet i Uppsala län.
09.30 Förmiddagskaffe med smörgås kan avnjutas.
10.00 En buss hämtar oss för en utflykt i närområdet. Gunnar Larsson tar oss med till några gårdar, där finnar har bott som torpare i trakten av Enköping.
12.30 Återkomsten sker till Fagerudd.
13.00 Lunchen serveras på konferenscentrat.
14.00 Ådel Västbö Franzén berättar om det sydsvenska svedjebuket, utifrån ett tvärvetenskapligt projekt hon är med och leder.
14.40 Clas Tollin som också deltar i ovanstående projekt, visar hur man söker efter svedjor med hjälp av geometriska kartor.
15.20 Jesper Larsson speglar Kulturresevatet Linnés Hammarby. Det är ett samverkansprojekt mellan SLU och Länsstyrelsen i Uppsala län.
16.00 Eftermiddagskaffe med bakverk smakar gott!
16.30 Ingunn Holm påvisar skillnaden mellan skogsfinskt svedjebuk och norskt svedjebuk.
17.10 Tor Erikssontar med deltagarna på en vandring i Gottlunds fotspår genom lärdomsstaden Uppsala.
17.40 Upplandsmuseet har gjort en kort film om det medeltida Enköping. Tor visar den också.
17.50 Dagens föreläsningar är slut. Vi får lite tid för avkoppling före middagen.
18.30 Lördagens middag serveras på Fagerudd.
20.00 Vi återvänder till konferenslokalen, där Kirsten Holm underhåller oss på sitt stränginstrument Kantele.
20.45 Kvällen går till ända med ett enklare samkväm.

Söndagen 6 mars

- 08.00 Frukost i matsalen.
09.00 Några föredrag kring *det skogsfinska livsmönstret* serveras under söndagen: Först hör vi om åkerbruket.
09.40 Nästa föreläsning belyser boskapsskötseln.
10.20 Förmiddagskaffe med smörgås väntar.
11.00 Ämnet är jakt och fiske.
11.40 I fokus står nu hantverk och smide.
12.20 Kvinnans betydelse inom hushållet avslutar konferensen.
13.00 Lunch står allra sist på programmet innan vi skiljs åt.

**... För dig som är intresserad av
skogsfinsk kultur och historia....**

www.finnsam.org